

Усвојување: 25 март 2021
година

Доверливо
GrecoRC5(2021)2

ПЕТТИ КРУГ НА ЕВАЛУАЦИЈА

Спречување на корупција и промовирање на интегритет
кај централната власт (највисоките извршни функции) и
органите за спроведување на законот

ИЗВЕШТАЈ ЗА УСОГЛАСЕНОСТ

СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА

Усвоен од ГРЕКО
на неговиот 87^{ми} пленарен состанок (Стразбур, 22-25 март 2021 година)

Лого: ГРЕКО – Група на држави против корупција

Лого: СОВЕТ НА ЕВРОПА

Group of States against Corruption

COUNCIL OF EUROPE

I. ВОВЕД

1. Петтиот круг на евалуација на ГРЕКО се однесува на „Спречување на корупција и промовирање на интегритет кај централната власт (лица на кои им се доверени највисоките извршни функции - ЛНИФ) и органите за спроведување на законот (ОСЗ).“
2. Овој [Извештај за усогласеност](#) ги проценува мерките кои ги имаат преземено властите на Северна Македонија за имплементација на препораките издадени во Петтиот круг на евалуација за Северна Македонија кој беше усвоен на 82^{от} Пленарен состанок (18-22 март 2019) и беше јавно објавен на 27 јуни 2019 година, после овластување од Северна Македонија ([GrecoEval5rep\(2018\)7E](#)).
3. Според Деловникот¹ на ГРЕКО, властите на Северна Македонија доставија Извештај за состојбата за преземените мерки за имплементација на препораките. Овој извештај беше примен на 31 декември 2020 година и служеше, заедно со дополнителните информации, како основа за Извештајот за усогласеност.
4. ГРЕКО ја избра Република Чешка (во однос на највисоките извршни функции во централната власт) и Азербејџан (во однос на органите за спроведување на законот) да назначат Известувачи за постапката за усогласеност. За Известувачи беа назначени г-ѓа Хелена КЛИМА ЛИШУЧОВА (Helena KLIMA LIŠUCHOVÁ), во име на Република Чешка и г. Камал ЈАФАРОВ (Kamal JAFAROV), во име на Азербејџан. Секретаријатот на ГРЕКО им помогна при изготвување на Извештајот за усогласеност.
5. Со Извештајот за усогласеност се испитува имплементацијата на секоја поединечна препорака содржана во Извештајот за евалуација и се утврдува целосна проценка на нивото на усогласеност на членката со овие препораки. Имплементацијата на која било тековна препорака (делумно имплементирана или неимплементирана) ќе се проценува врз основа на понатамошен Извештај за состојбата кој ќе биде доставен од властите 18 месеци после усвојувањето на тековниот Извештај за усогласеност.

II. АНАЛИЗА

6. ГРЕКО упати 23 препораки до Северна Македонија во својот Извештај за евалуација. Усогласеноста со овие препораки е разгледана подолу.

Спречување на корупција и промовирање на интегритет кај централната власт (највисоки извршни функции)

Препорака i.

7. *ГРЕКО препорача (i) дека во однос на вработувањето на лица ангажирани врз основ на дискреционо право на функционери од централната власт со цел да даваат совети на функционерите или да вршат слични функции, треба да се воведат правила за несповоност и да се воведат ветинг врз основа на правилата за интегритет; и (ii) имињата и договорните бенефиции (плати итн.) на оние кои се ангажирани за овие позиции да се направат лесно достапни на интернет и, кога се работи за ангажман со скратено работно време/или ад-хок ангажман, да бидат вклучени и податоци за нивната главна работна задача/активности*

¹ Постапката за усогласеност на Петтиот круг на евалуација е регулирана со неговиот Деловник, како што е изменет и дополнет: Правило 31 ревидирано bis и Правило 32 ревидирано.

8. Властите известуваат за усвојувањето на новиот „Кодекс на етика за членовите на Владата и носителите на јавни функции назначени од Владата“ во август 2020 година. Со Кодексот се воведуваат начела (владеење на правото, остварување јавен интерес, одговорност, транспарентност, итн.) и правила на однесување (пр. избегнување на судир на интереси, поделба на државните и партиските интереси, интеракција со лобисти, прифаќање на подароци, употреба на материјални ресурси, патувања, итн.). Покрај Премиерот, Заменик-Премиерот, министрите и нивните заменици, кодексот важи и за сите највисоки извршни функционери (ЛНИФ) именувани од Владата, вклучително и директори на автономни тела, директори и членови на одбори на јавни компании, управители на државни акционерски друштва, итн. Со член 24 се предвидува дека Кодексот важи, како што е соодветно, и за советниците назначени од Премиерот и специјалните советници ангажирани од министрите. Кога потпишуваат договор за вработување, тие треба да се согласат да бидат обврзани со Кодексот.
9. Властите исто така информираат дека новата Влада назначи Заменик-Премиер кој е одговорен за борба против корупција и криминал, одржлив развој и човечки ресурси, за да се демонстрира големата важност која се придава на борбата против корупцијата.
10. Во однос на вториот дел од препораката, властите се повикуваат на веб-сајтот на Владата², каде што редовно се објавуваат информации за имињата, функциите и платите на сите советници во централната власт.
11. ГРЕКО забележува, во врска со првиот дел од препораката, дека новиот Кодекс на етика за членовите на владата е задолжителен за сите советници во централната власт. Истиот содржи правила за избегнување на судири на интереси, вклучително и забрана за вршење на други активности кои можат да влијаат на непристрасното извршување на должностите и барање за придржување кон Законот за спречување на корупција и судири на интереси (особено забрана за вршење на други активности, ограничувања за вршење на активности паралелно со вршење на јавна функција и соработка со правни лица, забрани за злоупотреба на службени податоци, употреба на заеми и друга државна поддршка и вршење на влијание во врска со вработувањето на блиски роднини). ГРЕКО забележува дека се утврдени правила за некомпатибилност за сите категории на советници во централната власт, како што се бара. Што се однесува до проверката заснована на критериуми за интегритет, информациите кои се дадени по препорака ii укажуваат на тоа дека таа ги исполнува предусловите на ГРЕКО. Затоа, овој дел од препораката се смета за имплементиран на задоволително ниво.
12. Во врска со вториот дел од препораката, ГРЕКО е задоволен што имињата, функциите и платите на сите советници сега систематски се објавуваат на Интернет и дека и овој дел од препораката е имплементиран на задоволително ниво.
13. ГРЕКО заклучува дека препораката i е имплементирана на задоволително ниво.

Препорака ii.

14. *ГРЕКО препорача (i) систематски да се спроведува проценка на ризик на интегритетот кај централната власт што ќе ги опфаќа сите функционери и лични советници и надворешни соработници, како што е соодветно; (ii) да се воведат соодветни*

² https://vlada.mk/sites/default/files/dokumenti/vraboteni_vo_kvprsm_-_12.2020.pdf и https://vlada.mk/sites/default/files/dokumenti/nadvoreshni_sorabotnici.pdf

корективни мерки и да се обезбедат соодветни ресурси на единиците за внатрешна контрола и на органите одговорни за методолошки совети во оваа област; и (iii) редовно да се евалуира влијанието и ефектите од мерките за интегритет во централната власт (на пример, изјави за интереси и имот) и да се објават резултатите

15. Властите информираат, во врска со првиот дел од препораката, дека во јули 2020 година, Државната комисија за спречување на корупција (ДКСК) основа Работна група која е одговорна за развој на „Систем за интегритет за централната власт и единиците на локалната самоуправа“, во соработка со ОБСЕ и ИПА II - Проект за транспарентност и одговорност. Групата се состана во октомври и декември 2020 година. Нејзината цел е да подготви и да имплементира алатки за зајакнување на интегритетот како што се: проценки на ризикот од корупција на институционално и секторско ниво, програми за обука за интегритет, управување со судир на интереси, мерки за свесност за заштита на укажувачи, следење на обврските за интегритет на централно и локално ниво. Властите исто така споменуваат дека на 1 март 2020 година, Кабинетот на Заменик-Премиерот одговорен за борба против корупцијата усвои „Тест за интегритет“ за советници во централната власт. Сите вакви советници веќе го полагаа и го положија овој задолжителен тест. Покрај тоа, оние советници кои имаат пристап до државни тајни, подлежат на безбедносно одобрување од Службата за безбедност на Министерството за внатрешни работи
16. Во врска со вториот дел од препораката, властите наведуваат дека:
 - буџетот на Државната комисија за спречување на корупција (ДКСК) се зголемил од 2018 година (за 25% во 2019 година, 55,04% во 2020 година и 61,43% во 2021 година);
 - персоналот на ДКСК се зголемил (6 нови работни места беа воспоставени во 2019 година и 8 во 2021 година);
 - единиците за внатрешна ревизија низ централната власт се зголемија од 90 во 2019 година на 91 во 2020 година и бројот на внатрешни ревизори порасна од 133 во 2019 година на 137 во 2020 година.
17. Во однос на третиот дел од препораката, даден е следниот преглед на активностите на ДКСК во периодот помеѓу јануари и декември 2020 година:
 - Одделот за спречување судир на интереси и лобирање работеше на три предмети кои се однесуваат на министри, еден предмет кој се однесува на Премиерот, еден предмет кој се однесува на Заменик-Премиер и два предмети кои се однесуваат на советници во централната власт. Беше примено едно барање за мислење во врска со Премиерот и едно во врска со министер. Започнати се предмети во врска со постоење судир на интереси или неподнесување на изјава за имот во однос на четири министри, еден Заменик генерален секретар на Владата и еден советник во централната власт. Во рамките на последната наведена постапка беа издадени прекршочни налози на тројца министри и еден Заменик-Премиер;
 - Одделот за следење на имотната состојба и интересите работеше на единаесет случаи во врска со исполнувањето на обврската на замениците министри/министрите за пријавување на имотната состојба.
18. ГРЕКО ги забележува дадените информации. Во однос на првиот и третиот дел од препораката, информациите не одразуваат дека се извршени какви било проценки на ризик за интегритетот или редовни проценки на влијанието и ефектите од мерките за интегритет во централната власт, како што се бара. Оттука, овие делови од препораката не се имплементирани. Во однос на вториот дел од препораката, се чини дека ресурсите на

ДКСК, како едно од двете тела наведени во Извештајот за евалуација (став 46), се зголемени. Во рамките на капацитетите на Министерството за финансии, другиот наведен субјект, тие не се зајакнати за справување со повеќе предизвици кои се идентификувани во став 46 од Извештајот за евалуација. Направени се одредени позитивни чекори во вистинската насока, но тие остануваат релативно мали.

19. ГРЕКО заклучува дека препораката ii е делумно имплементирана.

Препорака iii.

20. *ГРЕКО препорача Етичкиот кодекс за лицата кои вршат највисоки извршни функции треба i) практично да се спроведува со помош на механизам опремен со овластувања за санкционирање; и ii) да биде предмет на систематско подигање на свеста во однос на лицата кои вршат највисоки извршни функции преку обука, посветено упатување и советување, вклучувајќи и доверливо советување*
21. Властите наведуваат, во однос на дел (i) од препораката, дека спроведувањето на новиот „Кодекс на етика за членови на Владата и носители на јавни функции именувани од Владата“ е должност на специјално назначен член на Владата, Заменик-Премиерот, кој е одговорен за борба против корупција и криминал. Тој/таа треба да му доставува на Премиерот извештај за усогласеност од лицата кои вршат највисоки извршни функции со Кодексот на секои шест месеци и во рок од 10 дена пред крајот на мандатот на Владата. Во случај на неусогласеност, тој/тој треба да го предупреди засегнатото лице кое врши највисока извршна функција, во писмена форма или вербално, за кршење на Кодексот и да побара корекција на однесувањето. Во случај на континуирана неусогласеност, Премиерот може а) да формулира изјава за неусогласеност, односно официјална критика и известување за корекција на однесувањето, кое може да се објави јавно; б) да повика на политичка одговорност и да побара засегнатото лице кое врши највисока извршна функција да даде оставка или да предложи негово/нејзино разрешување; и/или в) да ги известат надлежните институции за повреда на Кодексот или законот (на пр. Закон за спречување корупција и судир на интереси, Закон за заштита на укажувачи и Закон за лобирање).
22. Властите додаваат дека механизмот за следење веќе е тестиран во пракса. Одговорниот Заменик-Премиер побара од Владата да го разреши директорот на Националната агенција за европски образовни програми и мобилност поради неетичко однесување (наводи за неправилни финансиски трансакции и непочитување на угледот на Агенцијата). Откако доби одобрение од Премиерот, Управниот одбор на Агенцијата го разреши Директорот за кој станува збор.
23. Во однос на делот (ii) од препораката, властите информираат дека во ноември 2020 година се одржа настан - обука со цел презентирање на Кодексот пред Премиерот и министрите. Настанот го водеше советник кој е специјално вработен за оваа цел во кабинетот на одговорниот Заменик-Премиер. Во декември 2020 година беше спроведен настан за обука за други лица кои вршат највисоки извршни функции и се подготвуваат повеќе настани за обуки и иницијативи за подигање на свеста со вклучување на ДКСК.
24. Властите исто така известуваат дека Кодексот предвидува дека назначениот член на Владата треба да дава совети за етичко однесување во врска со Кодексот и да издава општи препораки по службена должност или на барање на лицата кои вршат највисоки извршни функции. Сите лица кои вршат највисоки извршни функции треба да соработуваат со него/неа и да ги обезбедат сите релевантни информации, доколку не се доверливи.

Воедно, лицата кои вршат највисоки извршни функции треба навремено да ги информираат Премиерот и назначениот член на Владата во случај на сомневање во врска со примената на Кодексот. Властите понатаму посочуваат дека повеќето институции на централната власт (25) назначиле свои советници за интегритет, судир на интереси, прифаќање подароци и сродни прашања (советници за доверливост).

25. ГРЕКО ги забележува дадените информации. Во однос на делот (i) од препораката, ГРЕКО го поздравува фактот што постои задолжителна обврска за сите ЛНИФ да постапуваат во согласност со новиот Кодекс на етика (како и за советниците во централната власт). Прекршувањето на Кодексот може да доведе до прогресивни санкции, вклучително и отпуштање. Спроведувањето на Кодексот е доверено на специјално назначен член на Владата и Премиерот и се чини дека е оперативно. ГРЕКО прифаќа дека основните загрижености од овој дел од препораката се исполнети и дека делот е имплементиран на задоволително ниво.
26. Во врска со дел (ii) од препораката, ГРЕКО забележува дека се одржаа два настани за воведна обука за новиот Кодекс на етика за членовите на владата и избраните лица кои вршат највисоки извршни функции од централната власт. Очекува да биде информиран за понатамошни иницијативи за обука, планирани за ЛНИФ на систематско ниво. Во однос на доверливото советување, ГРЕКО е сериозно загрижен дека, според Кодексот, истото лице кое треба да ги испита и санкционира лицата кои вршат највисоки извршни функции за кршење на Кодексот, односно Заменик-Премиерот, треба да врши и доверливо советување. Овие функции не се компатибилни со практиката на ГРЕКО. Покрај тоа, формулацијата на член 22 од Кодексот („Пријавување на сомневање за судир на интереси“) укажува на тоа дека пријавувањето на сомневање за повреда на Кодексот треба да се направи на истото лице кое треба да обезбеди доверливо советување. Оваа мешавина на контрадикторни функции треба да се елиминира, а одредбите за толкување, совети и советувања се јасно одделени од оние за пријавување на прекршувања. ГРЕКО заклучува дека овој дел од препораката не е имплементиран, дури и делумно.
27. ГРЕКО заклучува дека препораката iii е делумно имплементирана.

Препорака iv.

28. *ГРЕКО препорача да се изменат владините правила со цел да се обезбеди имињата и функциите на сите присутни на владините седници, поткомитети и работни групи, вклучувајќи ги и третите лица, да бидат јавно достапни на интернет*
29. Властите известуваат дека во декември 2020 година Владата изврши измена и дополнување на својот Деловник и го објави во Службен весник. Член 80 од Правилникот сега го вклучува следниот став: „Списокот на сите поканети директори на органите на државната управа, нивното име, презиме и називот на нивната функција, треба да бидат објавени на веб-сајтот на Владата при закажување владини седници“.
30. Властите понатаму информираат дека на 11 март 2020 година, Владата го измени својот Деловник за да обезбеди дека имињата на други трети лица, како што се директори на други органи на државната управа, претставници на јавни претпријатија, здруженија, фондации, јавни институции и други правни лица, поканети на владини седници, се јавно достапни на Интернет.

31. ГРЕКО забележува дека ревидираниот член 80 од Деловникот на Владата сега предвидува објавување на имињата на кое било трето лице кое е покането на владини седници. Сепак, сè уште нема индикација дека ваквите правила се применуваат на владините под-структури (на пр. одбори, комисии, стручни совети) како што е потребно согласно препораката.
32. ГРЕКО заклучува дека препораката iv е делумно имплементирана.

Препорака v.

33. *ГРЕКО препорача воведување правила со кои се регулира i) интеракцијата на лицата на кои им се доверени највисоки извршни функции со лобисти и трети лица кои сакаат да влијаат на јавниот процес на одлучување; и ii) редовно откривање на такви контакти, вклучително и предметот(ите) за кој е дискутирано и идентитетот на лицата кои учествуваат и/или се застапени на такви состаноци.*
34. Властите се повикуваат на претходно споменатиот нов Кодекс на етика за членови на Владата (споредете. препорака iii). Кодексот вклучува дел за „Односи со лобисти“ според кој лицата кои вршат највисоки извршни функции треба доследно го следат Законот за лобирање, како и, *меѓу другото*: „да подготват записници со дискутирани предмети и идентитетот на лобистот; да објават копија од записниците на веб-сајтот на институцијата со која управуваат; и да објавуваат информации за состаноци со лобисти и информации за воспоставени контакти со трети лица, т.е. засегнати страни.“
35. Властите исто така информираат дека, во декември 2020 година, Владата се согласи за новиот нацрт-Закон за лобирање подготвен од Министерството за правда, кој во моментот се очекува да биде разгледан од Парламентот. Слично на тековниот закон, со нацрт-законот се регулираат начелата за лобирање, условите за стекнување лобистичка позиција, регистрација на лобисти, водење на регистарот на лобисти, нивните права и обврски, активностите за кои не се смета дека сочинуваат лобирање и мерките што може да им се изречат на лобистите за непочитување на овој закон. Новиот елемент се однесува на зајакнување на улогата и надлежностите на ДКСК во оваа област така што повторно ѝ се доделува одговорноста за одржување на Регистарот на лобисти.
36. ГРЕКО го поздравува елаборирањето на правилата со кои се регулира интеракцијата на лицата кои вршат највисоки извршни функции со лобисти и трети лица кои сакаат да влијаат на јавниот процес на одлучување. Се чини дека тие нудат соодветна рамка за спречување на ризиците поврзани со интегритетот и корупцијата. Сепак, врз основа на дадените информации, сè уште не може да се види дека се разработени правила што овозможуваат редовно откривање на таквите контакти, т.е. каде и кога да се објавуваат записници/контакти. ГРЕКО заклучува дека дел (i) од препораката е имплементиран на задоволително ниво и дел (ii) од препораката не е имплементиран.
37. ГРЕКО заклучува дека препораката v е делумно имплементирана.

Препорака vi.

38. *ГРЕКО препорача правилата за ад хок откривање и управување со ситуации на судир на интереси да бидат дополнети со практични упатства и практични мерки за нивно имплементирање, како што се посветена обука, советување и подигање на свеста за лица на кои им се доверени највисоки извршни функции.*

39. Властите информираат дека, во ноември 2020 година, ДКСК го усвои „Практичниот водич за правилата за ад хок откривање и постапување со случаи на судир на интереси за членовите на Владата на Северна Македонија“ (достапен на англиски јазик <https://dksk.mk/wp-content/uploads/2020/12/Managing-conflict-of-interest.pdf>). Во декември 2020 година, ДКСК го презентираше пред Премиерот и министрите на работилница преку Интернет. Покрај тоа, ДКСК организираше шест консултации за судир на интереси за Премиерот, Заменик-Премиерот одговорен за борба против корупцијата, Министерот за правда, Министерот за транспорт и врски (и сите нивни советници) и за директорите на компаниите формирана од владата.

40. ГРЕКО го поздравува изготвувањето на Практичен водич со јасни упатства за лицата кои вршат највисоки извршни функции за тоа како да се идентификуваат судирите на интереси, како да се намали нивната појава, како да се побара совет за етичка дилема и на кого да се пријават реални конфликти. Истакнувајќи дека водичот е презентираше пред членовите на Владата, ГРЕКО очекува дека за сите лица кои вршат највисоки извршни функции ќе бидат организирани иницијативи за подигање на свеста, како што се обука и советување, вклучително и за сите членови на владата.

41. ГРЕКО заклучува дека препораката vi е делумно имплементирана.

Препорака vii.

42. *ГРЕКО препорача да се поедностават постоечките правила за прифаќање подароци од лица на кои им се доверени највисоки извршни функции и да се обезбедат совети за начинот на управување со такви ситуации.*

43. Властите информираат дека во декември 2020 година, на иницијатива на Заменик-Премиерот одговорен за борба против корупција и Министерството за финансии, беа воведени измени и дополнувања во „Уредбата за критериумите, давањето и примањето на подароци, пријавувањето на подароците, утврдувањето на вредноста на подароците, купување на лични подароци и употребата, чувањето и водењето на евиденција на подароци кои стануваат државна сопственост“.

44. ГРЕКО ги забележува ревизиите на гореспоменатата владина Уредба (достапна на англиски јазик). Тие отстранија неколку недостатоци истакнати во Извештајот за евалуација во врска со подароците: тие го намалуваат прагот за прифатливи *странски* протоколарни подароци (од 100 евра на 50 евра), воспоставуваат праг за прифатливи *домашни* подароци од кое било лице (20 евра) и утврдуваат постапка и форма за пријавување на прифатливи протоколарни подароци од кое било лице. ГРЕКО понатаму забележува дека со новиот Етички кодекс за членови на Владата се воведоа појасни одредби за подароците (член 17). Но сепак, нема информации за тоа како да се управува со ситуации кои произлегуваат од прифаќањето подароци од страна на лицата кои вршат највисоки извршни функции, како што се бара.

45. ГРЕКО заклучува дека препораката vii е делумно имплементирана.

Препорака viii.

46. *ГРЕКО препорача да се зајакне надзорот во однос на изјавите за интереси и имот на лицата кои вршат највисоки извршни функции во владата преку (i) обезбедување на Државната комисија за спречување на корупција (ДКСК) со човечки и финансиски ресурси, надлежности, методологии и алатки кои се соодветни за правилно и ефикасно*

извршување на нејзините должности; (ii) да се воспостави соодветен механизам за верификација и спроведување на истраги кога е потребно и (iii) да се објавуваат резултатите, како што е најсоодветно

47. Властите известуваат, во однос на делот (i) од препораката, дека на 8 февруари 2019 година, Парламентот ги назначи членовите на ДКСК, вклучително и претседателот и шест члена со петгодишен мандат. Во август 2020 година, беа воспоставени 6 нови работни места во Одделот за судир на интереси и лобирање на ДКСК (од кои 3 се пополнети) и 6 нови работни места во Одделот за следење на имотната состојба и интересите (од кои 5 се пополнети).
48. Во однос на дел (ii) од препораката, властите информираат дека ДКСК отпочна повеќегодишен процес на јавна набавка (2021-2023) кој предвидува изработка на Регистар на избрани и именувани лица, електронско доставување на изјави за имот, нивно објавување во формат што може механички да се обработува, развој на софтвер за електронско прибирање и обработка на податоци од други институции, како и управување со документи и целокупно одржување на системот. Трошоците за овој проект се дел од буџетот на ДКСК и од вкупниот буџет на државата, кој треба да се одобрува на годишно ниво од Владата.
49. Во врска со дел (iii) од препораката, властите нагласуваат дека ДКСК редовно ги објавува своите оперативни и годишни извештаи. Тие се објавуваат на новиот веб-сајт на ДКСК (<https://dksk.mk/>) кој редовно се ажурира. Податоците за имотната состојба на избраните и назначените лица, вклучително и лицата кои вршат највисоки извршни функции, може да се најдат на овој веб-сајт во делот „Регистри“. Седниците на ДКСК се јавни и отворени за медиумите.
50. Покрај тоа, властите посочуваат дека во текот на 2020 година, ДКСК регистрираше и објави вкупно 79 изјави за имот од вршители на највисоки извршни функции. Во истиот период, ДКСК издаде вкупно 55 прекршочни налози за плаќање, во согласност со член 82 и 85 од Законот за спречување на корупција и судир на интереси кои се однесуваат на обврската за пријавување на имотната состојба. Тринаесет од овие налози биле издадени на заменици министри и 3 на министри. Во периодот 2019-2020 година, ДКСК постапуваше и по 12 случаи поврзани со корупција во врска со: еден министер, еден технички министер, еден Заменик-Премиер, еден советник на Премиерот и Генералниот секретар на Владата.
51. ГРЕКО ги забележува дадените информации. Во однос на делот (i) од препораката, ГРЕКО веќе потврди кај препораката ii) дека значителни финансиски ресурси се внесени во буџетот на ДКСК, со директно влијание за развој на софтвер, бази на податоци, итн. Човечките ресурси на ДКСК исто така постепено се зајакнуваат, односно се пополнуваат воспоставените позиции. Сепак, се чини дека најголем дел од овие процеси се во рана фаза. Тие, исто така, влијаат на спроведувањето на другите два дела од препораката. На пример, потребните технички алатки за проверка на изјавите за имотот изгледа дека не се на место. Понатаму, премногу е рано да се процени ефективностa на ДКСК во однос на пријавените случаи. ГРЕКО прифаќа дека се преземени некои активности, но потребно е подетално известување за да се процени ситуацијата. ГРЕКО ги повикува властите да ги забрзаат сите релевантни процеси за да обезбедат ДКСК да стане целосно функционална за правилно извршување на своите должности согласно важечките закони. Сите делови од препораката сè уште се делумно имплементирани.
52. ГРЕКО заклучува дека препораката viii е делумно имплементирана.

Препорака ix.

53. *ГРЕКО препорача анализа на практичната примена на системот на санкции во однос на прекршување на правилата/легислативата за конфликт на интереси, интегритет и анти-корупција и обезбедување дека санкциите се ефикасни, пропорционални и одвратувачки*
54. Властите се повикуваат на статистиката за работењето на ДКСК, која е детално наведена под препораките ii и viii, што е показател за големиот број изречени санкции за прекршоци од носители на јавни функции, вклучително и лица кои вршат највисоки извршни функции. Согласно законот за прекршоци од 2019 година, оваа прекршочна постапка е поедноставена: опцијата за нејзино одложување со поднесување на жалба до (второстепената) Комисија за прекршочни постапки е укината, а сторителот за кого е изречена парична казна сега може да побара судска заштита директно во Управен суд. За властите, овие податоци потврдуваат дека санкциите кои се утврдени со закон и со новиот Етички кодекс за членовите на Владата, се ефикасни и воведени од надлежните органи како дел од нивните секојдневни должности.
55. ГРЕКО потсетува дека со став 107 од Извештајот за евалуација се идентификуваа неколку недостатоци својствени на режимот на санкционирање кој е предвиден за прекршување на правилата за судир на интереси и интегритет, како и правилата против корупција. На пример, не беа предвидени санкции за сите прекршувања утврдени со закон, а беше оценето дека паричните казни не ги исполнуваат предусловите за ефективност, пропорционалност и обесхрабрување. Не изгледа дека е извршена соодветна анализа на практичната примена на системот на санкции, ниту пак дека режимот на санкционирање е ревидиран за да се решат овие недостатоци.
56. ГРЕКО заклучува дека препораката ix не е имплементирана.

Во врска со органите за спроведување на законот

Препорака x.

57. *ГРЕКО препорача (i) да се обезбеди доволна оперативна независност на полицијата во однос на Министерството за внатрешни работи и истата да се осигура во пракса (ii) да се преземат релевантни мерки со цел да се обезбеди индивидуалните должности на полицајците да бидат соодветни со постоечките правила за интегритет и непристрасност со цел да ги извршуваат своите функции на политички неутрален начин во пракса (на пр. преку свесност, обука, санкции итн.*
58. Властите се повикуваат на нацрт-измените и дополнувањата на Законот за внатрешни работи. Што се однесува до делот (i) од препораката, нацрт-измените и дополнувањата предвидуваат оперативните наредби во рамките на полицијата да ги издава директорот на Бирото за јавна безбедност (т.е. Раководител на полицијата) наместо Министерот за внатрешни работи.
59. Во однос на дел (ii) од препораката, во нацрт-измените и дополнувањата во општите услови за вработување во Министерството за внатрешни работи (МВР) е наведена забрана за вработените да бидат членови на политичка партија или тело на политичка партија. Кандидатите за вработување треба да достават изјава во писмена форма во која ветуваат усогласеност во овој поглед. Неусогласеноста претставува “посериозно” дисциплинско казниво дело за вработениот персонал.

60. Властите дополнително информираат дека Одделот за внатрешна контрола на МВР усвои „Програма за зајакнување на етичкиот капацитет на вработените во Министерството за внатрешни работи“. Во ноември 2020 година, се одржа првата работилница на интернет на тема „Судир на интереси, политичка неутралност и интегритет“ за службениците на Канцелариите за превенција на Одделот за внатрешни работи и Регионалните центри за гранични работи. Работилницата беше организирана заеднички од страна на Одделот за внатрешна контрола на МВР и ДКСК, со цел промовирање на свеста за програмата и ќе се повторува во Министерството за внатрешни работи во иднина.

61. ГРЕКО го забележува нацрт-законодавството, кое е важно за двата дела од препораката, но премногу е рано за тоа правилно да се процени во процесот на донесување закони. Иако се пријавени одредени активности за обука за прашања поврзани со интегритетот, тие можат да се земат предвид само заедно со реформите за промовирање на оперативната независност и деполитизација на полицијата што се бараат со препораката, а кои сè уште не се материјализирани.

62. ГРЕКО заклучува дека препораката x не е имплементирана.

Препорака xi.

63. ГРЕКО препорача зголемување на транспарентноста на полицијата преку подобрување на пристапот до информации, меѓу другото, преку објавување на извештаи за резултатите од нејзините активности и донесување одлуки, полициски буџет, административни постапки, вклучувајќи извештаи за јавни набавки, статистика, правилници и слични информации, по можност он-лајн

64. Властите информираат дека следното сега е објавено на веб-сајтот на МВР: буџет на Министерството, извештаи за резултатите од активностите на Бирото за јавна безбедност (БЈБ) и одлучување, статистички извештаи за дисциплински постапки, податоци за кривични дела сторени од страна на вработените во Министерството и податоци за јавните набавки.³ Тие редовно и постојано се ажурираат.

65. ГРЕКО е задоволен што информациите за буџетите на БЈБ, донесените одлуки и извршените активности се достапни на Интернет, како што се бара, и заклучува дека препораката е имплементирана на задоволително ниво.

66. ГРЕКО заклучува дека препораката xi е имплементирана на задоволително ниво.

Препорака xii.

67. ГРЕКО препорача усвојување на фокусирани, ориентирани кон резултати и консолидирани политики за спречување на корупцијата и интегритет за полицијата, целосно интегрирани во националниот анти-корупциски процес на планирање, засновани на систематски и сеопфатен преглед на областите склони кон ризици од корупција, придружени со целни мерки за ублажување и контрола кои се предмет на редовна евалуација и проценка на влијанието

³ <https://mvr.gov.mk/profilepage/sektor-za-finansii> (годишни буџети, годишни завршни сметки), <https://mvr.gov.mk/page/revizorski-izvestai> (ревизорски извештаи), <https://mvr.gov.mk/page/planovi-javni-nabavki> (јавна набавка – планови, регистар на договори и анекси на договори), <https://mvr.gov.mk/analiza/kriminal/63> (податоци за кривични дела).

68. Властите се повикуваат на претходно споменатиот нов Етички кодекс за вработените во МВР, усвоен во ноември 2020 година и на првата работилница на Интернет за Кодексот одржана на 23 ноември 2020 година за раководителите на канцелариите за превенција во одделенијата за внатрешни работи и регионалните центри за гранични работи. Тие исто така се однесуваат на анализата на ризиците од корупција за работни места во МВР, разработена од МВР.

69. ГРЕКО потсетува дека оваа препорака беше поттикната од постоењето на амбициозни, но сепак, повторливи годишни антикорупциски програми донесени од Одделот за внатрешна контрола на МВР. Тие беа развиени без соодветно мапирање на ризик. Нивната имплементација никогаш не подлежела на евалуација или проценка на влијанието. Покрај тоа, не беа воспоставени врски меѓу нив и државните програми за репресија на корупцијата и намалување на судирот на интереси. Иако се чини дека се преземени одредени прелиминарни чекори за проценка на ризиците од корупција за одредени позиции во МВР, треба да се демонстрира построкуриран и одржлив пристап за барем делумно усогласување со барањата на оваа препорака.

70. ГРЕКО заклучува дека препораката xii не е имплементирана.

Препорака xiii.

71. *ГРЕКО препорача воспоставување на релевантен механизам во рамки на полицијата со цел управување со ризиците од корупција.*

72. Властите известуваат дека со цел да се спроведе оваа препорака, беше изменета систематизацијата на работните места во МВР. Имено, во ноември 2019 година беа воспоставени 4 нови позиции во Одделот за внатрешна контрола:

- 2 позиции во Канцеларијата за интегритет, спречување на корупција и заштита на човековите права (Главен инспектор за доверливост и Виш полициски консултант за управување со ризици поврзани со корупција); и
- 2 позиции во Канцеларијата за стратешко планирање, надзор и контрола (Виш полициски консултант за контрола, надзор и превенција на полицијата, стандарди и контрола на квалитет и управување со ризици поврзани со корупција и Полициски консултант за контрола, надзор и превенција на полицијата, стандарди и контрола на квалитет и управување со ризици поврзани со корупција).

73. Истовремено, позицијата Државен советник за контрола на квалитет и ризици поврзани со корупција беше воспоставена во Одделот за стратешко планирање и управување со квалитетот на БЈБ.

74. ГРЕКО забележува дека се преземени одредени прелиминарни организациски мерки во МВР и БЈБ за да се овозможи воспоставување на работни места чиј опис на работното место изискува контрола и управување со ризиците поврзани со корупцијата во БЈБ. Ова се чекори во вистинската насока. Сепак, ГРЕКО треба да знае дали создавањето на овие работни места на крајот ќе доведе до воспоставување на механизам за управување со ризиците од корупција во рамки на полицијата, како што се бара со препораката.

75. ГРЕКО заклучува дека препораката xiii не е имплементирана.

Препорака xiv.

76. ГРЕКО препорача (i) ревидирање на Кодексот на полициска етика во широка консултација со широк круг на засегнати страни, вклучувајќи полициски персонал на сите нивоа, нивни претставници и граѓанското општество, со цел да се консолидираат постојните одредби и да понудат сеопфатни практични насоки за етичките прашања, меѓу другото за интегритет, конфликт на интереси, подароци и спречување на корупција; и (ii) систематско подигнување на свеста на полицијата во однос на стандардите содржани во ревидираниот/новиот кодекс преку обука, посветено упатство и советување, вклучувајќи и доверливо
77. Властите повторно се повикуваат на новиот Етички кодекс за вработените во МВР усвоен во ноември 2020 година, кој беше подготвен од работна група составена од следниве засегнати страни:
- МВР (Оддел за внатрешна контрола, кривични истраги и професионални стандарди, Сектори за општа надлежност во полициски работи, Единица за нелегална трговија со оружје, опасни материи и радиоактивен материјал, Оддел за криминалистичко разузнавање и анализа на БЈБ, Оддел за управување со заеднички работи и човечки ресурси, правни работи, Одделение за судски процедури и управување со човечки ресурси);
 - Националниот полициски синдикат;
 - Хелсиншкиот комитет за човекови права на Република Северна Македонија; и
 - Мисијата на ОБСЕ во Скопје.
78. Понатаму, властите повторно се повикуваат на работилницата за промовирање на Кодексот и назначувањето на советник за доверливост во Одделот за внатрешна контрола на МВР, одговорен за давање совети за полицискиот интегритет, судир на интереси, примање на подароци, итн. (споредете, препорака xiii). Според нивното последно известување, властите посочуваат дека досега, 1100 полицајци и 40 обучувачи од МВР биле обучени за Кодексот. Активностите за обука се спроведуваат на дневна основа за да се опфатат сите вработени во МВР, вклучително и сите полициски службеници.
79. ГРЕКО го забележува новиот Кодекс на однесување за вработените во МВР. Во однос на делот (i) од препораката, признава дека Кодексот беше разработен преку процес со вклучување на полициски персонал на различни нивоа, синдикати и граѓанското општество. Покрај тоа, ГРЕКО е задоволен што со Кодексот се пополнуваат повеќето празнини кои се идентификувани во Извештајот за евалуација. Ги обединува во единствен текст начелата што го поткрепуваат извршувањето на полициските должности и повеќето правила на однесување што прилегаат на статусот на полицискиот персонал. Кодексот нуди соодветни практични насоки за полициските службеници за очекуваното етичко однесување и ги регулира на пр. судирот на интереси, помошните вработувања, пријавувањето на неетичко однесување, итн. Примањето на придобивки/подароци е изречно забрането. Спроведувањето на Кодексот е должност на директните раководители на полицијата, а кршењето предизвикува дисциплински санкции. ГРЕКО заклучува дека барањата од овој дел од препораката се исполнети и дека делот е имплементиран на задоволително ниво.
80. Во однос на делот (ii) од препораката, ГРЕКО забележува опсежна обука на полициски службеници за новиот Етички кодекс. Во врска со доверливото советување, ГРЕКО разбира дека се назначени одговорни лица за целото МВР, вклучително и за БЈБ, но нема добиено податоци во врска со конкретната употреба која произлегува од доверливото советување. Загрижува и тоа што давањето совети за етички дилеми не е предвидено со новиот Кодекс

што ја намалува вредноста на доверливото советување и го лишува од потребната нормативна основа. ГРЕКО ги охрабрува властите брзо да го решат овој недостаток. Следува дека овој дел од препораката е само делумно имплементиран.

81. ГРЕКО заклучува дека препораката xiv е делумно имплементирана.

Препорака xv.

82. *ГРЕКО препорача (i) обезбедување дека регрутирањето во полицијата, вклучувајќи директно регрутирање и трансфер од други институции, е компетитивно и базирано на објективни и транспарентни критериуми и постапки; и (ii) воведување на проверки на интегритетот и тестирање на лица кои се вработуваат во полицијата*
83. Властите известуваат, во врска со делот (i) од препораката, дека во моментот се подготвуваат измени и дополнувања на Законот за внатрешни работи за да се осигури дека вработувањето во полицијата е конкурентно, спроведено преку отворен конкурс и дека директното вработување е резервирано само за работните места кои се конкретно наведени во структурата на МВР како оправдано директно вработување заради нивниот вид, природа и условите на услугата. Во однос на делот (ii) од препораката, измените и дополнувањата на истиот закон предвидуваат дека општите услови на службата во МВР го вклучуваат барањето сите кандидати да положат тест за интегритет организиран од МВР.
84. ГРЕКО забележува, во однос на двата дела на препораката, дека се подготвуваат законски измени за да се решат загриженостите кои произлегуваат од неа, што е чекор во вистинската насока. Сепак, овие случувања се во рана фаза, затоа и двата дела на препораката не се имплементирани.
85. ГРЕКО заклучува дека препораката xv не е имплементирана.

Препорака xvi.

86. *ГРЕКО препорача да се воспостават објективни и професионални критериуми за назначување на Директорот на Полицијата (Бирото за јавна безбедност), кои одговараат на потребите на таквата позиција*
87. Властите посочуваат дека се подготвуваат измени и дополнувања на Законот за полиција. Со член 16 ќе се предвиди дека Началникот на полицијата треба да стекне најмалку 300 ЕКТС кредити или да заврши ниво на образование VII/2 (академски магистерски степен) во една од следниве области: безбедност, одбрана, право или економија и најмалку 12 години професионално искуство во областа на безбедноста, одбраната или разузнавањето, од кои најмалку 5 години раководно искуство. Понатаму, Началникот на полицијата не може да биде член на политичка партија или тело на политичка партија; треба да подлежи на безбедносно одобрување за што тој/таа треба да даде согласност во писмена форма и назначувањето не смее да претставува безбедносен ризик; тој/таа треба да прогласи отсуство на судир на интереси врз основа на важечкиот закон и треба да има положено тест за интегритет.
88. ГРЕКО ги забележува законските измени што се чини дека ги зајакнуваат професионалните барања за раководителот на БЈБ, во споредба со неговите/нејзините подредени кои заземаат раководни места. Сепак, со оглед на раната фаза во процесот на донесување закони, ГРЕКО може само да заклучи дека оваа препорака не е имплементирана.

89. ГРЕКО заклучува дека препораката хvi не е имплементирана.

Препорака хvii.

90. *ГРЕКО препорача да се воведат објективни и транспарентни критериуми и процедури за периодични проверки на интегритетот на полицискиот персонал; и (ii) резултатите од таквите проверки да се користат во постапките за унапредување*

91. Властите наведуваат дека оваа препорака ќе се имплементира со помош на постојани измени и дополнувања на Законот за внатрешни работи насочени кон спречување на корупција и злоупотреба на службена положба, подложувајќи го полицискиот персонал на редовни проверки на професионалниот интегритет. Одговорноста за развој и спроведување на проверките ќе му биде доделена на Одделот за внатрешна контрола на МВР. Со нацрт-законот се утврдува постапката за спроведување на тестот и неуспешното спроведување ќе предизвика дисциплински постапки во однос на засегнатиот вработен. Точниот метод на тестирање ќе биде утврден со регулатива на МВР. Фазата на практична имплементација се планира да започне една година по стапувањето на сила на изменетиот закон.

92. ГРЕКО ги забележува дадените информации. Бидејќи законодавниот процес е во рана фаза, оваа препорака не е имплементирана, дури и делумно.

93. ГРЕКО заклучува дека препораката хvii не е имплементирана.

Препорака хviii.

94. *ГРЕКО препорача да се спроведе студија за практиката на активности по вработување на полициски службеници и, земајќи ги предвид резултатите, да се усвои регулаторна рамка со цел да се ограничат ризиците од судир на интереси, доколку е потребно.*

95. Властите се повикуваат на член 47 од Законот за спречување на корупција и судир на интереси со кој се утврдуваат ограничувања по вработувањето што се применуваат за пошироки категории на јавни службеници, вклучително и полициски службеници. Досега не се покренати никакви поврзани истраги или судски постапки. Покрај тоа, статистичките податоци собрани од МВР не укажуваат на проток на вработени во МВР кон приватниот сектор.

96. ГРЕКО ги забележува дадените информации. За време на усвојувањето на Извештајот за евалуација, не беше јасно дали се воведени ограничувања за полициските службеници по вработувањето и не беше можно да се процени потребата од вакви прописи. ГРЕКО ја цени потврдата дека полициските службеници подлежат на ограничувања за вработување што се применуваат на други категории јавни службеници според Законот за спречување на корупција и судир на интереси. Бидејќи сега се воспоставени правила по вработувањето, повеќе нема потреба да се анализира ситуацијата за таа цел.

97. ГРЕКО заклучува дека препораката хviii е решена на задоволителен начин.

Препорака хix.

98. *ГРЕКО препорача властите да ја анализираат потребата од воведување на обврска за пријавување на имот/интереси од стана на највисокото раководство и/или одредени позиции во полицијата, со цел да се воведат такви правила*

99. Властите известуваат дека со идните измени и дополнувања на Законот за внатрешни работи ќе се воведат обврска за сите вработени во МВР да достават изјава за имот, согласно Законот за спречување на корупција и судир на интереси.
100. ГРЕКО ја забележува намерата на властите да ја прошират обврската за откривање на интереси и средства на сите вработени во МВР. Со ова би се надминале очекувањата на препораката, што се однесува само на највисокото раководство и одредени позиции во полицијата. ГРЕКО потсетува дека за време на усвојувањето на Извештајот за евалуација, само едно лице (државниот секретар во МВР) мораше да достави изјава за имот според Законот за спречување на корупција и судир на интереси. Спротивно на тоа, претходната верзија на Законот за спречување на корупција и судир на интереси ги обврзуваше сите полициски службеници да пријават средства и интереси во согласност со правилата што се сметаат за премногу опсежни и сложени и како резултат на тоа беа укинати. ГРЕКО ги охрабрува властите да воспостават вистинска рамнотежа помеѓу обезбедувањето одговорност на оние кои можат да бидат повеќе изложени или подложни на корупција и други лоши дела во рамки на полицијата и преоптоварувањето на системот за следење и проверка на средствата кој сè уште не е целосно развиен и ќе биде потребно време да созрее. Со оглед на раната фаза на законодавниот процес, се заклучува дека оваа препорака сè уште не е имплементирана.
101. ГРЕКО заклучува дека препораката хix не е имплементирана.

Препорака хх.

102. *ГРЕКО препорача обезбедување на автономија и независност од несоодветно влијание на механизмот за внатрешна контрола на полицијата и обезбедување на соодветен мандат, ресурси и експертиза*
103. Властите посочуваат дека оваа препорака ќе се спроведе преку тековните измени и дополнувања на Законот за внатрешни работи.
104. ГРЕКО забележува дека правната поставеност останува иста како и во времето на усвојување на Извештајот за евалуација.
105. ГРЕКО заклучува дека препораката хх не е имплементирана.

Препорака хxi.

106. *ГРЕКО препорача расположливите механизми за надворешен надзор на полициските сили, вклучувајќи ги и оние на Парламентот, Канцеларијата на Народниот правобранител и Јавното обвинителство, треба да бидат предмет на соодветно ниво на транспарентност во однос на случаите што се обработуваат и соодветни статистички податоци да се објавуваат во редовни интервали*
107. Властите обезбедуваат информации за надворешниот надзор на полициските сили кој го врши канцеларијата на Народниот правобранител и Основното јавно обвинителство за организиран криминал и корупција. Откако Механизмот за цивилна контрола на Народниот правобранител започна со работа во јули 2019 година, неговите претставници ги посетија полициските оддели (и затворските и притворските одделенија) постапувајќи по службена должност или врз основа на жалби на жртвата во три случаи на тортура (измачување) и друго нечовечко постапување и казнување во 2019 година и 17 случаи во 2020 година. Единаесет од нив вклучуваат полициски службеници. Во однос на 3 од нив

немаше елементи на кривично дело, а за останатите случаи постапките сè уште се во тек. Покрај тоа, во 2020 година, до Основното јавно обвинителство за организиран криминал и корупција беа поднесени 8 барања за поведување постапка за утврдување кривична одговорност на полициски и затворски службеници.

108. Властите известуваат дека Одделот за истрага и гонење на кривични дела извршени од лица со полициски овластувања и припадници на затворската полиција на Основното јавно обвинителство за организиран криминал и корупција се состои од тројца обвинители и тројца стручни соработници. Во 2019 година, најголем процент од пријавите за сомнителни кривични дела кои вклучуваат полициски и затворски службеници се однесува на:

- 33 лица или 31,13% - вознемирување при работа (член 143 од Кривичниот законик (КЗ));
- 13 лица или 12,26% - сериозна телесна повреда (член 131 од КЗ);
- 11 лица или 10,37% - тортура (измачување) и друго сурово, нечовечко или понижувачко постапување и казнување (член 142 од КЗ);
- 8 лица или 7,54% - противправно лишување од слобода (член 140 од КЗ);
- 8 лица или 7,54% - злоупотреба на службен статус и овластување (член 353 КЗ);
- 5 лица или 4,71% - насилство (член 386 од КЗ);
- 6 лица или 5,66% - несовесност (член 353-в од КЗ);
- 3 лица или 2,83% - сериозни кривични дела против општата безбедност (член 292 во врска со член 288 КЗ).

109. Во 2019 година, од 57 кривични пријави поднесени до Одделот против вкупно 106 лица кои биле во служба, јавниот обвинител донесе одлука за 60 лица (56,61%). Обвиненија и предлози за обвиненија беа издадени во однос на 22 лица во 2019 година и 7 лица во 2020 година. Пресуди беа донесени во однос на 7 лица во 2019 година и 8 лица во 2020 година.

110. ГРЕКО ги забележува информациите во врска со надворешниот надзор на полициските сили извршуван од Канцеларијата на Народниот правобранител и од Основното јавно обвинителство за организиран криминал и корупција, на кои им беше дадено специјално овластување во 2018 година да ги истражуваат и гонат кривичните дела извршени од полициски службеници. Пријавените информации не се однесуваат на парламентарниот надзор. Со оглед на тоа, сегашната препорака пред сè се однесуваше на обезбедување јавна транспарентност за решавањите случаи и на редовно откривање на статистичките податоци. Ништо не е пријавено за јавната достапност на таквите информации.

111. ГРЕКО заклучува дека препораката хxi е делумно имплементирана.

Препорака хxiі.

112. *ГРЕКО препорача значително да се зајакнат мерките за практична имплементација на Законот за заштита на укажувачи во рамките на полицијата и соодветни информации да се направат достапни за јавноста*

113. Властите известуваат дека 520 службеници на МВР кои се овластени да добиваат извештаи за поткажување присуствувале на работилници за внатрешно укажување организирани од Одделот за внатрешна контрола на МВР. Покрај тоа, простории надвор од објектот на МВР им се дадени на овластените службени лица за примање на пријави од укажувачи.

114. ГРЕКО потсетува дека оваа препорака беше поттикната од отсуството на податоци во врска со практичната примена на Законот за заштита на укажувачи од 2016 година во рамките на полицијата. Во став 173 од Извештајот за евалуација, ГРЕКО веќе забележа назначување лица во полицијата за справување со заштитени внатрешни откривања. Сепак, повеќе од четири години по стапувањето на сила на овој закон, информациите за бројот на внатрешни откривања во БЈБ сè уште не се достапни и понатаму постои впечаток дека законот сè уште не се спроведува. ГРЕКО заклучува дека е потребно поодлучно дејствување за да се постигне дури и делумно усогласување со оваа препорака.

115. ГРЕКО заклучува дека препораката ххii не е имплементирана.

Препорака ххiii.

116. *ГРЕКО препорачува жалбите против полицискиот персонал да бидат одразени во сеопфатни статистики, кои ги опфаќаат дисциплинските и кривичните постапки и се јавно достапни*

117. Властите наведуваат дека сите податоци за дисциплинска и кривична постапка покрената против полициски службеници редовно се објавуваат на веб-сајтот на МВР (<https://mvr.gov.mk/page/sektor-za-vnatreshna-kontrola>).

118. ГРЕКО е задоволен што релевантната статистика е лесно достапна и заклучува дека оваа препорака е имплементирана на задоволително ниво.

119. ГРЕКО заклучува дека препораката ххiii е имплементирана на задоволително ниво.

III. ЗАКЛУЧОЦИ

120. **Со оглед на горенаведеното, ГРЕКО заклучува дека Северна Македонија на задоволително ниво спроведе четири препораки содржани во Извештајот за петтиот круг на евалуација.** Од преостанатите препораки, девет се делумно имплементирани и десет не се имплементирани.
121. Поконкретно, препораките i, xi, xviii и xxiii се имплементирани на задоволително ниво, препораките ii-viii, xiv и xxi се делумно имплементирани и препораките ix, x, xii, xiii, xv, xvi, xvii, xix, xx и xxii не се имплементирани.
122. Во однос на највисоките извршни функции (лица кои вршат највисоки извршни функции), усвојувањето на новиот Етички кодекс за лица кои вршат највисоки извршни функции е за поздравување. Со него за прв пат се воведоа правила за интеракција на лица кои вршат највисоки извршни функции со лобисти и трети лица кои сакаат да влијаат на јавниот процес на одлучување. Ревизијата на владината Уредба за прифаќање подароци во јавните институции, вклучително и централната власт, како и изготвувањето на Практичниот водич со јасни индикации до лицата кои вршат највисоки извршни функции за тоа како да се идентификуваат судирите на интереси, исто така претставуваат позитивни случувања. Членовите на владата се обучени за Кодексот, судир на интереси и други прашања кои се однесуваат на интегритетот.
123. Како негативна забелешка, давањето на имплементацијата на Кодексот на однесување во рацете на Заменик-Премиер кој има надлежност да истражува и санкционира прекршувања и истовремено треба да обезбеди и доверливо советување и собирање докази за прекршувања на Кодексот, не е прифатливо и не е компатибилно со практиката на ГРЕКО. Понатаму, загрижува постојаното отсуство на проценки на ризикот за интегритет и редовните проценки на влијанието на мерките за интегритет во централната власт. Иако во буџетот на Државната комисија за спречување на корупција (ДКСК) се внесени значителни финансиски ресурси, таа сè уште не е целосно функционална и не може правилно да ги извршува своите должности според законите кои се на сила во моментот. Посебна загриженост е значителниот број на судир на интереси и случаи на откривање на средства кои опфаќаат лица кои вршат највисоки извршни функции, обработени од ДКСК. Понатаму, не изгледа дека е спроведена соодветна анализа на практичната примена на санкциите за судир на интереси и други повреди на интегритетот, ниту пак дека овој режим на санкционирање е ревидиран за да се обезбеди дека ги исполнува предусловите за ефективност, пропорционалност и обесхрабрување.
124. Во однос на агенциите за спроведување на законот (полицијата), позитивно е што информациите за буџетот, активностите, одлуките, управните постапки и јавните набавки на Бирото за јавна безбедност - една од најтајните владини структури - станаа достапни на Интернет. ГРЕКО исто така го поздравува опсежното вклучување на полицискиот персонал на различни нивоа, синдикатите и граѓанското општество во изработката на новиот Етички кодекс за полициските сили. Кодексот нуди соодветно практично упатство за очекуваното етичко однесување и регулира прашања како што се судир на интереси, помошно вработување, пријавување на неетичко однесување, итн. Се преземаат подготвителни чекори за воведување на тестирање на интегритетот за лица кои влегуваат во полицијата, како и полициски персонал во текот на целата нивна служба. Надворешниот надзор на полициските сили од страна на Канцеларијата на Народниот правобранител и Основното јавно обвинителство за организиран криминал и корупција изгледа соодветен. Спротивно на тоа, останува да се изврши преглед на ранливостите и ризиците на корупцијата во полицијата и редовна евалуација и проценка на влијанието на годишните

антикорупциски програми на полицијата. Што е најважно, оперативната независност на полицијата треба да биде усогласена со стандардите на Советот на Европа за демократско полициско работење и нејзината деполитизација да биде обезбедена во закон и во пракса.

125. Со оглед на горенаведеното, ГРЕКО забележува дека е неопходен понатамошен напредок за да се демонстрира прифатливо ниво на усогласеност со препораките во следните 18 месеци. Согласно Правилото 31, ревидирано bis, став 8.2 од неговиот Деловник, ГРЕКО го поканува Шефот на Делегацијата на Северна Македонија да достави дополнителни информации во врска со спроведувањето на неисполнетите препораки (ii-x, xii -xvii, xix-xxii) до 30 Септември 2022 година.
126. ГРЕКО ги поканува властите на Северна Македонија што е можно поскоро да го одобрат објавувањето на овој Извештај, да го преведат на националниот јазик и јавно да го објават преводот.